

ΔΕΠΠΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ



ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΑΜΕΣΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΑ
ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ

ΔΕΠΠΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1. Σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σύμφωνα με το Ν.1892/90 και τις αντίστοιχες Εγκυκλίους, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αποτελεί τμήμα των προγραμμάτων των σχολείων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του, να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό και να δραστηριοποιηθούν με ειδικά προγράμματα, ώστε να συμβάλουν στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισης τους. Ως εκπαιδευτική διαδικασία / δραστηριότητα οδηγεί στη διασαφήνιση εννοιών, την αναγνώριση αξιών, την ανάπτυξη / καλλιέργεια ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και στάσεων που είναι απαραίτητες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στη διαμόρφωση κώδικα συμπεριφοράς γύρω από τα προβλήματα που αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε ατομικό και στη συνέχεια σε ομαδικό/ κοινωνικό επίπεδο.

Η έννοια του περιβάλλοντος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αντιμετωπίζεται με την ολιστική διάσταση του και περιλαμβάνει τις παρακάτω εκφάνσεις: Φυσικό, Τεχνητό/δομημένο, Κοινωνικο-Οικονομικό και Ιστορικό περιβάλλον. Για το λόγο αυτό κάθε θέμα/πρόβλημα μελετάται διεπιστημονικά και διαθεματικά.

2. Άξονες Γνωστικού περιεχομένου, Γενικοί στόχοι

Οι Άξονες του Γνωστικού περιεχομένου των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης καθώς και οι Γενικοί Στόχοι, οι οποίοι είναι κοινοί για όλους τους άξονες, είναι προσανατολισμένοι στις αποφάσεις των διεθνών συνδιασκέψεων και συνόδων κορυφής και αφορούν και τις δύο βαθμίδες της Εκπαίδευσης.

Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί Στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)
Αέρας-Ατμόσφαιρα-Κλιματικές αλλαγές	Να κατανοήσουν τη σχέση/ αλληλεπίδραση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον Να συσχετίζουν αρχές και έννοιες των Φυσικών Επιστημών με την καθημερινή πραγματικότητα
Νερό	Να εξοικειωθούν με διαδικασίες και κριτήρια επιστημονικής μεθοδολογίας. Να αναπτύξουν ερευνητική διάθεση, κριτική και δημιουργική σκέψη για την προσέγγιση και κατανόηση των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Να αναπτύξουν κώδικα συμπεριφοράς απέναντι στην ομάδα και στο περιβάλλον.
Έδαφος	Να καλλιεργήσουν ικανότητα λήψης αποφάσεων.
Δάση	Να αντιλαμβάνονται τη φύση μέσα από όλες τις αισθήσεις τους. Να αξιοποιούν τη σημειολογία της φύσης.
Βιοποικιλότητα-Η εξαφάνιση των ειδών	Να σέβονται και να προστατεύουν κάθε μορφή ζωής. Να ασκηθούν στην ορθή χρήση της Τεχνολογίας.
Ενέργεια	Να ασκηθούν στην ομαδική εργασία. Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και υπευθυνότητας.
Η διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων	Να σέβονται τις διαφορετικές απόψεις, τον τρόπο ζωής και τη δημιουργική δράση των άλλων.
Ανθρώπινες Δραστηριότητες	Να αναπτύξουν θετικές στάσεις για την πρόληψη και επίλυση μελλοντικών περιβαλλοντικών προβλημάτων
Ανθρώπινες σχέσεις και αξίες	Να συμμετέχουν ενεργά ως υπεύθυνοι πολίτες στη βελτίωση της ποιότητας ζωής

3. Βασικές Αρχές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων/δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης επιδιώκεται:

- Η διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση του θέματος/προβλήματος.
- Η έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών και τη χρήση ενεργητικών μεθόδων: συζήτηση - αντιπαράθεση απόψεων, έρευνα, κριτική επεξεργασία και δράση.
- Ο προσανατολισμός στην πρόληψη ή επίλυση περιβαλλοντικών θεμάτων ή προβλημάτων.
- Η εστίαση στην αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος.
- Η εστίαση της προσοχής στην παρούσα αλλά και τη μελλοντική κατάσταση του περιβάλλοντος.
- Η άμεση δράση σε τοπικό επίπεδο με στόχο μακροχρόνια αποτελέσματα σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Η ευαισθητοποίηση στην ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την "ορθή χρήση" της Τεχνολογίας.
- Η παροχή ίσων ευκαιριών για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων, αξιών και στάσεων που χρειάζονται για την προστασία του Περιβάλλοντος.
- Η ανάδειξη συνεργασίας, καλλιέργειας αξιών και δημιουργίας νέων προτύπων, στάσεων και συμπεριφορών ατόμων, ομάδων και κοινωνίας απέναντι στο περιβάλλον.
- Το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία και τη ζωή.

4. Στόχοι, Θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Αέρας /Ατμόσφαιρα/ Κλιματικές αλλαγές

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none">• Να γνωρίσουν τα συστατικά του αέρα και τις ιδιότητες τους.• Να διαχωρίζουν τις έννοιες καιρός και κλίμα.• Να παρατηρούν,• Να καταγράφουν στοιχεία και μετρήσεις των κλιματικών στοιχείων: θερμοκρασία, υγρασία, κατεύθυνση ανέμου, ύψος βροχόπτωσης, νέφωση.• Να οργανώνουν αρχεία.• Να εξοικειωθούν με διαδικασίες εύρεσης του μικροκλίματος της περιοχής του σχολείου τους.• Να καταγράφουν τους κυριότερους ρυπαντές του αέρα και της ατμόσφαιρας.• Να καταγράφουν τις ανθρώπινες παρεμβάσεις που προκαλούν τις κλιματικές αλλαγές.• Να καταγράφουν τις συνέπειες εξαιτίας των κλιματικών αλλαγών.• Να αξιοποιούν τις πληροφορίες των δελτίων πρόγνωσης του καιρού.• Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων για την προστασία της ατμόσφαιρας και• Να προτείνουν λύσεις.	<ul style="list-style-type: none">• Τα συστατικά του αέρα• Η ρύπανση του αέρα των εσωτερικών χώρων• Η ρύπανση του αέρα των πόλεων• Οι έννοιες καιρός και κλίμα• Κατασκευή απλών μετεωρολογικών οργάνων και λήψη μετρήσεων• Η σχέση καιρικών και κλιματικών συνθηκών με την κίνηση της Γης• Οι επικείμενες κλιματικές αλλαγές εξαιτίας της ελάττωσης του στρώματος του όζοντος και του προβλήματος του φαινομένου του θερμοκηπίου ως αποτέλεσμα των ανθρωπίνων παρεμβάσεων• Η συσχέτιση των κλιματολογικών συνθηκών με την παραγωγή, τη δόμηση, τις πλημμύρες, τον αθλητισμό, τον τουρισμό, τα φυσικά και ανθρωπολογικά γνωρίσματα και την υγεία	Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας με θέμα «Η προστασία της ατμόσφαιρας-Κλιματικές αλλαγές»

Νερό

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να ερμηνεύουν τον κύκλο του νερού. • Να καταγράψουν την ποικιλία χρήσεων του νερού. • Να αναγνωρίζουν τις αιτίες μόλυνσης και ρύπανσης του νερού. • Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων για τη μόλυνση και ρύπανση του νερού. • Να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα του νερού. • Να καλλιεργήσουν στάσεις για την οικονομία του νερού και • Να ευαισθητοποιηθούν στην ορθολογική διαχείριση του. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο κύκλος του νερού και παράγοντες που τον διαταράσσουν • Το νερό πηγή ζωής • Επιφανειακά και υπόγεια νερά: Λίμνες, ποτάμια, θάλασσες, πηγές, υδροφόρος ορίζοντας • Πόσιμο και ιαματικό νερό • Η έλλειψη ή η ακαταλληλότητα του νερού • Αιτίες υποβάθμισης της ποιότητας του νερού Ρύπανση και μόλυνση του νερού • Το νερό ως βιότοπος • Το νερό και γεωργικές καλλιέργειες • Οικιακή και βιομηχανική χρήση του νερού • Η ιστορική σημασία του νερού στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική εξέλιξη 	<ul style="list-style-type: none"> • Μελέτη πεδίου • (Λίμνη, ποτάμι, θάλασσα και ακτές) • Επίλυση τοπικού προβλήματος ρύπανσης / μόλυνσης λίμνης, ποταμού, κ.ά.

Έδαφος

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν το τοπικό από το εθνικό και παγκόσμιο ανάγλυφο. • Να αναφέρουν τους τύπους των πετρωμάτων και των εδαφών του τόπου τους. • Να διερευνήσουν τις αιτίες που δημιουργούν το φαινόμενο της διάβρωσης του εδάφους. • Να αναγνωρίζουν τις αιτίες ρύπανσης των εδαφών. • Να πληροφορηθούν για το φαινόμενο της ερημοποίησης και τις αιτίες που το προκαλούν. • Να καταγράψουν τις συνέπειες από την κακή διαχείριση της γης. • Να ευαισθητοποιηθούν στην προστασία του εδάφους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Φυσική, γεωλογική και ιστορική μελέτη του τοπικού, εθνικού, παγκόσμιου ανάγλυφου • Τύποι εδαφών και πετρωμάτων • Εξόρυξη πετρωμάτων, ορυκτών. • Διαχείριση του ανάγλυφου : Καλλιέργειες, αποστραγγιστικά έργα, δόμηση, δρόμοι, σήραγγες, αεροδρόμια • Συνέπειες από την κακή διαχείριση της Γης • Διάβρωση του εδάφους • Το φαινόμενο της ερημοποίησης 	<ul style="list-style-type: none"> • Μελέτη κατά περίπτωση μιας περιοχής με έκδηλα στοιχεία κακής διαχείρισης του εδάφους: Αιτίες-Συνέπειες-Λύσεις

Δάση

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να ταξινομούν τα είδη δασών . • Να γνωρίζουν τα είδη της χλωρίδας και πανίδας των μεσογειακών δασών. • Να καταγράφουν τους κινδύνους που διατρέχουν τα δάση, • Να προτείνουν λύσεις και να αναλάβουν δράση. • Να περιγράψουν τις ανθρώπινες παρεμβάσεις στα δάση. • Να αναφέρουν το ρόλο του δάσους. • Να αξιολογούν τη χρησιμότητα του δάσους. • Να καλλιεργήσουν την ευθύνη για την προστασία του δάσους και την αειφόρο διαχείριση του. 	<ul style="list-style-type: none"> • Δάσος -Ανάπτυξη -Περιβάλλον • Αστικό και Περιαστικό πράσινο • Τύποι δασών και διαχείριση τους • Μεσογειακά δάση • Περιβαλλοντικές, παραγωγικές, κοινωνικο-πολιτιστικές λειτουργίες του δάσους • Κίνδυνοι των δασών : πυρκαγιές, υπερυλοτόμηση, υπερβόσκηση, καταπάτηση • Οι θετικές ανθρώπινες παρεμβάσεις στα δάση • Η δήλωση αρχών για την προστασία και ανάπτυξη των δασών - Αναδάσωση • Η αειφόρος διαχείριση των δασών 	<ul style="list-style-type: none"> • Επίλυση προβλήματος με θέμα «Κίνδυνοι των δασών και λήψη μέτρων για την αειφόρο διαχείριση τους»

Βιοποικιλότητα

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράφουν τα ζώα, τα φυτά, τους μικροοργανισμούς ενός βιότοπου /οικοσυστήματος. • Να αναγνωρίζουν τις αιτίες εξαφάνισης των ειδών. • Να καταγράφουν ποια είδη κινδυνεύουν να εξαφανιστούν. • Να γνωρίσουν τους βιότοπους - υδροβιότοπους του τόπου τους. • Να συνδέσουν την τοπική με την εθνική και παγκόσμια χλωρίδα και πανίδα. • Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων για την προστασία της χλωρίδας και πανίδας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Εξαφάνιση των ειδών • Αβιοτικοί και βιοτικοί παράγοντες για την ανάπτυξη ζωής • Χλωρίδα και πανίδα του τόπου • Τροφικές αλυσίδες • Είδη που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν και αιτίες της εξαφάνισης τους • Συνέπειες των ανθρωπίνων παρεμβάσεων στην εξαφάνιση των ειδών • Μέτρα προστασίας της χλωρίδας και πανίδας 	<ul style="list-style-type: none"> • Μελέτη πεδίου με θέμα «Το τοπικό οικοσύστημα που κινδυνεύει»

Ενέργεια

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράφουν τις πηγές ενέργειας. • Να διαχωρίσουν τις ήπιες εναλλακτικές μορφές ενέργειας από τις συμβατικές. • Να καταγράφουν τις ενεργειακές ανάγκες σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο. • Να καταγράφουν και αξιολογήσουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ήπιων εναλλακτικών πηγών ενέργειας. • Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων μείωσης της κατανάλωσης της ενέργειας και στην ορθολογική χρήση της. • Να καταγράφουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Πηγές ενέργειας • Φυσικοί ορυκτοί πόροι • Άνιση κατανομή των φυσικών ορυκτών πόρων • Υπερεκμετάλλευση των φυσικών ορυκτών πόρων • Συνέπειες της καύσης των πρώτων υλών • Ήπιες Εναλλακτικές μορφές ενέργειας • Χρήσεις της ενέργειας : Κτίρια/Κατοικία-Μεταφορές-Βιομηχανία • Πυρηνική ενέργεια: Δυνατότητες χρήσης και κίνδυνοι 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας με θέμα «Το Ενεργειακό Πρόβλημα: Ενέργεια - Υπερεκμετάλλευση φυσικών ορυκτών πόρων -Ήπιες και εναλλακτικές μορφές ενέργειας» • Επίλυση προβλήματος με θέμα « Χρήση της ενέργειας - Ρύπανση του αέρα, του νερού και του εδάφους»

Η διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράψουν τα είδη των απορριμμάτων που η διαχείριση τους προστατεύει το περιβάλλον. • Να γνωρίσουν τους σύγχρονους τρόπους διαχείρισης των απορριμμάτων. • Να προβληματιστούν για τις αιτίες και τους κινδύνους που απορρέουν από την κακή διαχείριση των απορριμμάτων και των αποβλήτων. • Να συνειδητοποιήσουν την περιβαλλοντική και οικονομική αξία της ανακύκλωσης. • Να ασκηθούν για • Να συνειδητοποιήσουν ότι η καθαριότητα του σχολείου, της γειτονιάς και της περιοχής τους είναι υπόθεση πρώτα ατομική και μετά κοινωνική. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η διαχείριση των απορριμμάτων Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων, υδατικών λυμάτων, χημικών τοξικών και ραδιενεργών αποβλήτων • Η κατάσταση στην Ελλάδα σήμερα • Η υγειονομική ταφή των απορριμμάτων • Ο βιολογικός καθαρισμός • Ο ρόλος του πολίτη στην ανακύκλωση • Η ανακύκλωση υλικών : α. αλουμινίου β. χαρτιού, γ. γυαλιού, δ. πλαστικών 	<ul style="list-style-type: none"> • Μελέτη κατά περίπτωση με θέμα "Η διαχείριση των απορριμμάτων της περιοχής μου" • Μελέτη πεδίου σε χώρο παραγωγής αγαθών και ενημέρωση για τα μέτρα αντιρρύπανσης (βιολογικός καθαρισμός, φίλτρα, αντιρρυπαντική τεχνολογία)

Ανθρώπινες δραστηριότητες

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν και να περιγράψουν τις δραστηριότητες και τις σχέσεις/ αλληλεπιδράσεις του ανθρώπου σε ένα τεχνητό δομημένο περιβάλλον διαχρονικά. • Να καταγράψουν τα υλικά κατασκευής και τα χαρακτηριστικά λειτουργίας διαφόρων κτιρίων. • Να αξιολογούν την ασφάλεια και λειτουργικότητα των κατασκευών σε σχέση με την περιβαλλοντική και αισθητική αντίληψη. • Να ενημερωθούν για τις αρχές της δόμησης σε σχέση με την υγεία, την οικονομία και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. • Να συσχετίζουν το δομημένο/ τεχνητό περιβάλλον με τις φυσικές καταστροφές. • Να συνδέουν το Δομημένο / Τεχνητό περιβάλλον με την ποιότητα ζωής. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ιστορία αστικών τμημάτων και κατασκευών • Μελέτη δομημένων χώρων και λειτουργιών που επιτελούνται σε αυτούς • Σχεδιασμός κτιρίων, πόλεων, μεγάλων έργων σε σχέση με τα περιβάλλον Ασφάλεια και λειτουργικότητα σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική και αισθητική αντίληψη για τις κατασκευές • Σχέσεις χρησιμοποιούμενων υλικών-ρύπανσης- οικονομίας • Σχέσεις ανάμεσα στη δόμηση-ρύπανση -οικονομία - ποιότητα ζωής • Συσχέτιση του δομημένου/τεχνητού περιβάλλοντος με τις φυσικές καταστροφές • Σχέσεις Έργων με το Φυσικό και Κοινωνικό Περιβάλλον 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας με θέμα "Η εξέλιξη της κατοικίας σε σχέση με το περιβάλλον" • Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας με θέμα "Περιπτώσεις διατάραξης της ισορροπίας της φύσης από έργα που γίνονται στην περιοχή μας: Αιτίες-Συνέπειες-Λύσεις»

Ανθρώπινες σχέσεις και αξίες

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνήσουν, να αναλύσουν και να ερμηνεύσουν τις συνθήκες ανθρώπινης διαβίωσης, το δημογραφικό πρόβλημα, τις ανθρώπινες αξίες. • Να καταγράψουν τα κοινωνικά προβλήματα που συναντούν γύρω τους. • Να διακρίνουν τους διαφορετικούς πολιτισμούς, τον τρόπο ζωής και τις διαφορετικές αντιλήψεις των άλλων ανθρώπων. • Να συνειδητοποιήσουν το ρόλο τους στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και • Να προτείνουν λύσεις. • Να αναπτύξουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές για τους διαφορετικούς λαούς που ζουν και εργάζονται στη χώρα μας. • Να καλλιεργήσουν δεξιότητες προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, των ατομικών, ανθρώπινων και κοινωνικών δικαιωμάτων. • Να επισημάνουν τους σύγχρονους επικοινωνιακούς τρόπους και να συζητήσουν τις θετικές και αρνητικές επιδράσεις τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Κοινωνικές και Οικονομικές διαστάσεις του αναπτυξιακού και περιβαλλοντικού προβλήματος • Η διεθνής συνεργασία (Βορά-Νότου, Ανατολής -Δύσης) • Η φτώχεια και τα μη φιλικά προς το περιβάλλον καταναλωτικά πρότυπα • Ο δημογραφικός παράγων και η ανθρώπινη υγεία • Οι συνθήκες ανθρώπινης διαβίωσης • Η ενίσχυση του ρόλου των μεγάλων κοινωνικών ομάδων: Ο ρόλος των γυναικών, των παιδιών και των νέων στη διαρκή ανάπτυξη • Ανθρώπινες αξίες - Ισότητα φύλων - Προβλήματα μειονοτήτων- Κοινωνικά προβλήματα- Αιτίες και αποτελέσματα • Κοινωνική οργάνωση: Καλλιέργεια ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, αυτοπειθαρχίας, ανάληψης δράσης για τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα • Μέσα και κώδικες επικοινωνίας • Τουρισμός και αειφορία 	<ul style="list-style-type: none"> • Παιχνίδι ρόλων με θέμα «Οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των παιδιών» • Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας και έκθεσης με θέμα «Οι διάφορες εθνικότητες της περιοχής - Στοιχεία του πολιτισμού, ήθη και έθιμα τους» • Συζήτηση με θέμα «Τα θετικά και αρνητικά στοιχεία του τουρισμού στον τόπο μας»

5. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις, οι οποίες προτείνονται, μπορεί να εφαρμοστούν ανάλογα με το θέμα/πρόβλημα του προγράμματος. Τα βασικά μεθοδολογικά εργαλεία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι το σχέδιο εργασίας και η επίλυση προβλήματος, τα οποία απορρέουν από τη Γενική Διδακτική και μπορούν να συνδυαστούν με άλλες ειδικότερες στρατηγικές.

α. Σχέδιο Εργασίας

Η ανάπτυξη και υλοποίηση ενός σχεδίου εργασίας ακολουθεί σε γενικές γραμμές την εξής πορεία : Επιλογή του θέματος - Καθορισμός στόχων - Σχεδιασμός της εργασίας και συγκρότηση ολιγομελών ομάδων - Ανάθεση και υλοποίηση των εργασιών σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο - Συζήτηση αποτελεσμάτων και προγραμματισμός λήψης μέτρων - Παρουσίαση - Αξιολόγηση

β. Επίλυση προβλήματος

Στην εφαρμογή της επίλυσης προβλήματος ακολουθούνται σε γενικές γραμμές τα παρακάτω: Εντοπισμός και διερεύνηση του προβλήματος/ζητήματος - Καθορισμός στόχων για την επίλυση ή συμμετοχή στην επίλυση του προβλήματος - Διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων - Σύνταξη κριτηρίων για την επιλογή της πιθανής/ρεαλιστικής λύσης ή λύσεων - Επιλογή της κατάλληλης λύσης ή λύσεων σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας - Συγκρότηση σχεδίου δράσης - Υλοποίηση της δράσης - Αξιολόγηση και επανατροφοδότηση της διαδικασίας.

γ. Μελέτη πεδίου

Η μελέτη πεδίου οργανώνεται σε τέσσερα στάδια :

1° Προετοιμασία εκπαιδευτικού: Προπαρασκευαστική επίσκεψη και εξοικείωση με το αντικείμενο μελέτης, αντιμετώπιση τυπικών διαδικασιών.

2° Προετοιμασία μαθητών: Διατύπωση στόχων, οργάνωση δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν, άντληση στοιχείων από πηγές πληροφόρησης.

3° Εργασία στο πεδίο: Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες, οι οποίοι αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν τις συγκεκριμένες δραστηριότητες : Παρατήρηση, καταγραφή στοιχείων, φωτογράφιση, δειγματοληψία, εφόσον το υλικό δεν είναι σπάνιο.

4° Εργασία στην τάξη: Εκτέλεση πειραμάτων για την επαλήθευση ή απόρριψη υποθέσεων και στοιχείων, σύνθεση των στοιχείων, κοινοποίηση των αποτελεσμάτων.

Οι παραπάνω μεθοδολογικές προσεγγίσεις πλαισιώνονται επίσης με ποικίλες διδακτικές στρατηγικές, όπως:

- Ανίχνευση και τροποποίηση των εναλλακτικών ιδεών των μαθητών
- Μέθοδος έρευνας με υποβολή ερωτήσεων
- Πειραματική μέθοδος
- Ανάλυση και μελέτη μιας χαρακτηριστικής περίπτωσης
- Δραστηριότητες και παιχνίδια προσομοίωσης
- Πνευματική διέγερση,
- Αντιπαράθεση απόψεων
- Ανάδραση
- Παιχνίδι ρόλων-δραματοποίηση
- Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη / χάρτη ιδεών
- Συγκεντρωτικός πίνακας
- Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη

6. Ενδεικτικό μεθοδολογικό πλαίσιο ανάπτυξης προγράμματος

<i>Επιλογή θέματος</i>	Η επιλογή του θέματος συναποφασίζεται από τους μαθητές και εκπαιδευτικούς και αφορά στο τοπικό, εθνικό και στη συνέχεια παγκόσμιο περιβάλλον.
<i>Διατύπωση στόχων</i>	Οι στόχοι είναι γνωστικοί, επιστημονικοί, κοινωνικοί, αισθητικοί, αυτομορφωτικοί και στάσεις ζωής. Η διατύπωση των στόχων οφείλει να οδηγεί σε μετρήσιμα αποτελέσματα.
<i>Χρονοδιάγραμμα</i>	Το χρονοδιάγραμμα εξαρτάται από το θέμα του προγράμματος το οποίο διαρκεί τέσσερις έως εννέα μήνες.
<i>Μεθοδολογική προσέγγιση</i>	Η μεθοδολογική προσέγγιση και η επιλογή των άλλων διδακτικών στρατηγικών εξαρτάται από το θέμα.
<i>Διδακτικές Ενέργειες</i>	Οι διδακτικές ενέργειες που επιλέγονται βρίσκονται σε αντιστοιχία με τους στόχους που τέθηκαν και μπορεί να είναι : <ul style="list-style-type: none"> • Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη / χάρτη ιδεών/εννοιών • Άντληση πληροφοριών/στοιχείων από πηγές πληροφόρησης • Κατασκευή οργάνων, λήψη μετρήσεων και οργάνωση αρχείων • Σύνταξη ερωτηματολογίου ή ημιδομημένης συνέντευξης • Επίσκεψη στην εν λόγω περιοχή και συγκέντρωση στοιχείων. • Διεξαγωγή πειραμάτων και εργαστηριακών ασκήσεων • Η ανταλλαγή πληροφοριών με άλλους μαθητές άλλων σχολείων (θεματικά Δίκτυα Π.Ε.) • Επιστολές σε τοπικούς φορείς, υπηρεσίες, οργανώσεις, κ.ά.
<i>Σύνθεση της εργασίας</i>	Η σύνθεση της εργασίας περιλαμβάνει : <ul style="list-style-type: none"> • Οργάνωση και επεξεργασία των πληροφοριών και του έντυπου υλικού, των μετρήσεων και των άλλων στοιχείων σε πίνακες, διαγράμματα, ιστογράμματα, κολάζ, κ.ά. • Συγγραφή σεναρίου στο οποίο να αναφέρονται οι δραστηριότητες, οι ενέργειες και οι εμπειρίες από το όλο πρόγραμμα. • Επισήμανση των αρνητικών συνεπειών της παρέμβασης του ανθρώπου, λήψη μέτρων, προγραμματισμός περαιτέρω δράσεων, κ.ά.
<i>Παρουσίαση της εργασίας</i>	Καθορισμός ημέρας που θα γίνεται η παρουσίαση όλων των καινοτόμων δράσεων.
<i>Αξιολόγηση</i>	Η αξιολόγηση του προγράμματος γίνεται από επιτροπή που συγκροτείται από το σύλλογο των διδασκόντων, αντιπροσωπεία μαθητών, σύλλογο γονέων & κηδεμόνων, μέλη τοπικής αυτοδιοίκησης.
<i>Κοινοποίηση</i>	Οι ομάδες αναλαμβάνουν την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων/ πορισμάτων της εργασίας.

7. Αξιολόγηση

Κατά την υλοποίηση ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης η αξιολόγηση θεωρείται αναγκαία, διότι μέσω αυτής αφενός εκτιμάται η αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής πρακτικής και αφετέρου επιδιώκεται η συνεχής βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Οι άξονες και τα κριτήρια αξιολόγησης προκύπτουν από τους στόχους που αρχικά τέθηκαν και από το βαθμό επίτευξης τους. Οι άξονες αξιολόγησης μπορεί να είναι η ανάπτυξη ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, η ποιότητα της εργασίας και η παρουσίαση του προγράμματος. Αντίστοιχα τα κριτήρια μπορεί να είναι:

- 1° Ο βαθμός επίτευξης των στόχων (π.χ. η οικοδόμηση γνώσεων, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η διαμόρφωση κώδικα αξιών, στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών απέναντι στον εαυτό τους, την ομάδα, το περιβάλλον)
- 2° Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε
- 3° Η πρωτοτυπία αντιμετώπισης του θέματος
- 4° Η διαθεματική προσέγγιση
- 5° Το πλήθος, η ετερογένεια και η ποιότητα των πηγών που επιλέχθηκαν
- 6° Η ικανότητα οργάνωσης και επεξεργασίας δεδομένων, πληροφοριών και στοιχείων που συγκεντρώθηκαν
- 7° Η εξαγωγή/ τεκμηρίωση των συμπερασμάτων που προέκυψαν από τα στοιχεία, τις μετρήσεις και τα διαγράμματα
- 8° Ο βαθμός αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών
- 9° Η σύνθεση της εργασίας
- 10ο Ο βαθμός δυσκολίας του θέματος και, τέλος, όποια άλλα κριτήρια θεωρεί ο εκπαιδευτικός απαραίτητα.

ΔΕΠΠΣ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

1.Σκοπός και γενικοί στόχοι

Η Αγωγή Υγείας στα σχολεία είναι μία κατεξοχήν διαθεματική δραστηριότητα, η οποία συμβάλλει στην αναβάθμιση της σχολικής ζωής και στη σύνδεση του σχολείου με την κοινωνική πραγματικότητα.

Σκοπός της Αγωγής Υγείας είναι η προάσπιση, η βελτίωση και η προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας και της κοινωνικής ευεξίας των μαθητών, αφενός με την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων τους και της κριτικής τους σκέψης, αφετέρου με την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος τους.

Γενικοί στόχοι της Αγωγής Υγείας είναι η προάσπιση και η προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας και της κοινωνικής ευεξίας. Η πρόληψη του αποκλεισμού των νεαρών ατόμων από την κοινωνία και την αγορά εργασίας. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η διαμόρφωση ατόμων με κριτική στάση. Η μείωση της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

2.Βασικοί άξονες γνωστικού περιεχομένου

Άξονες περιεχομένου	Περιεχόμενο
Διαπροσωπικές σχέσεις-Ψυχική υγεία (θεματολογία κορμού)	Ο εαυτός μου. Η σχέση μου με τους άλλους. Η σχέση μου με το περιβάλλον. Αυτοεκτίμηση, ατομική ταυτότητα, συναισθήματα, επικοινωνία, ενεργητική ακρόαση, κοινωνικός αποκλεισμός-ίσες ευκαιρίες, ισότητα των δύο φύλων, ρατσισμός, βία, αντιμετώπιση πένθους, αντιμετώπιση άγχους (σχολικού-εργασιακού).
Πρόληψη χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών	Ναρκωτικά, αλκοόλ, τσιγάρο.
Κατανάλωση και υγεία	Διατροφή και διατροφικές συνήθειες, παχυσαρκία, καρδιαγγειακά νοσήματα, στοματική υγιεινή, γενετικά τροποποιημένα προϊόντα.
Σεξουαλική Αγωγή-διαφυλικές σχέσεις	Σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα (λ.χ. AIDS, Ηπατίτιδα Β), πρόληψη παιδικής κακοποίησης.
Φυσική άσκηση και υγεία	Ελεύθερος χρόνος.
Κυκλοφοριακή Αγωγή-ατυχήματα	Οδική συμπεριφορά των μαθητών-πεζών. Κράνος και ζώνη ασφαλείας. Αρνητικές επιπτώσεις της χρήσης αλκοόλ πριν και κατά την οδήγηση. Παιδιά στο αυτοκίνητο. Τι πρέπει να γνωρίζουν οι μαθητές ως οδηγοί μοτοποδηλάτων, ως επιβάτες σχολικών λεωφορείων, αεροπλάνων, πλοίων και άλλων μέσων.
Περιβάλλον και υγεία	Έκθεση σε τοξικές ουσίες και στην υπερβολική ηλιακή ακτινοβολία, μόλυνση του περιβάλλοντος (συνέπειες π.χ. καρκίνος).
Εθελοντισμός	Εθελοντική αιμοδοσία (λ.χ. για την αντιμετώπιση της Μεσογειακής Αναιμίας). Προσφορά ιστών και οργάνων. Πρώτες βοήθειες, εθελοντική εργασία, εθελοντής σχολικός τροχονόμος.
Αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων (ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση του άγχους, του φόβου κλπ.)	Σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαγιές, ναυάγια.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

I. ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Οι μαθητές να αντιληφθούν ορισμένες αξίες που αφορούν τα ζητήματα υγείας και να εφαρμόσουν τις σχετικές αρχές. • Να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση. • Να καλλιεργήσουν τις σχέσεις τους με τους άλλους και να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να ακολουθούν τους βασικούς κανόνες υγιεινής 	<p><i>A) Φροντίδα του εαυτού μου</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Παρατηρώ τον εαυτό μου. • Πώς είμαι. • Πώς ξέρω τι συμβαίνει γύρω μου. • Περιποιούμαι και φροντίζω το σώμα μου (πώς πλένομαι, πώς ντύνομαι, πώς τρώω). • Πώς ήρθα στον κόσμο. • Τα μωρά μεγαλώνουν μέσα στη μητέρα πριν γεννηθούν. • Πώς δημιουργούνται τα παιδιά. • Πώς φροντίζουμε τα μωρά. • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: διατροφή, φυσική άσκηση και υγεία, υγιεινή σώματος, στοματική υγιεινή, • Σεξουαλική Αγωγή 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας • Παιχνίδια ρόλων (δραματοποίηση, κουκλοθέατρο, θέατρο σκιών) • Καλλιτεχνική δημιουργία (ζωγραφική, πλαστελίνη, επικόλληση εικόνων (κολλάζ), πλαστική, κατασκευές) • Δουλειά σε μικρές ομάδες • Μιμητικά παιχνίδια • Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού: Τα παιδιά ζωγραφίζουν τον εαυτό τους, τους φίλους τους, την οικογένεια τους. Τα παιδιά λένε όλα με τη σειρά το όνομα τους και ποιο παιχνίδι τους αρέσει. Φτιάχνουν από πλαστελίνη τα φρούτα που τους αρέσουν να τρώνε.
	<p><i>B) Η σχέση μου με το περιβάλλον</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον. • Αποδοχή καινούριων όρων συμβίωσης. • Γνωριμία των παιδιών μεταξύ τους, για να αποτελέσουν ομάδα. • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, σωματική άσκηση, ανάπαυση, διασκέδαση. 	

II ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΤΑΞΗ Α και Β

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Οι μαθητές να αντιληφθούν ορισμένες αξίες που αφορούν τα ζητήματα υγείας και να εφαρμόσουν τις σχετικές αρχές. • Να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση. • Να καλλιεργήσουν τις σχέσεις τους με τους άλλους και να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να ακολουθούν τους βασικούς κανόνες υγιεινής. 	<p><i>A) Ο εαυτός μου</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι σημαίνει «μεγαλώνω». • Πώς αλλάζει η σωματική μου διάπλαση. • Τι χρειαζόμαστε για την ανάπτυξη. • Πώς φροντίζω τον εαυτό μου, οι ευθύνες μου. • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: διατροφή, στοματική υγιεινή, άσκηση, ανάπαυση, αγάπη και φροντίδα, Σεξουαλική Αγωγή. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας • Παιχνίδια ρόλων • Ερωτηματολόγια • Καλλιτεχνική δημιουργία • Δουλειά σε μικρές ομάδες • Μιμητικά Παιχνίδια • Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού: Οι μαθητές γράφουν το όνομα τους σε μια μεγάλη κόλλα χαρτί που βρίσκεται τοποθετημένη κάτω στον κύκλο που σχηματίζουν τα παιδιά και αναφέρονται στο τι τους αρέσει να κάνουν. Ζωγραφίζουν τους φίλους τους. Χωρίζονται σε ομάδες των 5 ατόμων. Η κάθε ομάδα παίρνει μία κάρτα για καθένα από τα 5 θέματα (φαγητό, καθαριότητα, ασφάλεια, άσκηση, ξεκούραση και χαλάρωση). Σκέφτονται και γράφουν τρόπους με τους οποίους μπορούν να διατηρήσουν το σώμα τους υγιές.
	<p><i>B) Η σχέση μου με τους άλλους Κοινωνική υγεία</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Με ποιους θέλω να είμαι παρέα. • Ποιοι με θέλουν να παίζω μαζί τους, γιατί δε με θέλουν μαζί τους. • Οι φίλοι μου. • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: διαφυλικές σχέσεις, κίνδυνοι ατυχημάτων, Κυκλοφοριακή Αγωγή. 	

ΤΑΞΗ Γ' και Δ'

	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Οι μαθητές να αντιληφθούν ορισμένες αξίες που αφορούν τα ζητήματα υγείας και να εφαρμόσουν τις σχετικές αρχές. • Να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση • Να καλλιεργήσουν τις σχέσεις τους με τους άλλους και να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να ακολουθούν τους βασικούς κανόνες υγιεινής. 	<p><i>A) Ο εαυτός μου</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Η φροντίδα του εαυτού μου • Ψυχική Υγεία • Πως αντιμετωπίζω τη ζήλια, τους φόβους, τις συγκρούσεις • Ασφάλεια στο σπίτι και στο σχολείο • Ασφάλεια στο δρόμο -στη περιοχή μας • Προσέχω στο σπίτι-ατυχήματα • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: Κίνδυνοι ατυχημάτων, • Κυκλοφοριακή Αγωγή. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας Παιχνίδια Ρόλων • Ερωτηματολόγια Έρευνα • Καλλιτεχνική δημιουργία • Δουλειά σε μικρές ομάδες • Μιμητικά Παιχνίδια • Ασκήσεις ελεύθερου Συνειρμού: Οι μαθητές περιγράφουν τη διαδρομή που κάνουν από το σπίτι τους έως το σχολείο καθώς και τι μέσο χρησιμοποιούν για τη μετακίνηση τους. • Καταγράφουν τους φτωχούς σηματοδότες, τις διαβάσεις πεζών κ.ά. που συναντούν. Συζητούν για τους κινδύνους ατυχημάτων. Ζωγραφίζουν το σπίτι τους και την γειτονιά τους. Ερευνούν πώς ήταν τα σπίτια σε άλλες εποχές.
	<p><i>B) Η σχέση μου με τους άλλους</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Κοινωνική Υγεία • Μαζί στο σχολείο • Η «δική μας» τάξη, βοηθάμε ο ένας τον άλλον. • Οι φίλοι μου, τι ξέρω για αυτούς, γιατί υπάρχουν φίλοι. • Σπίτια και οικογένειες , πού ζουν οι άνθρωποι, το σπίτι και η οικογένεια μου, μοιράζομαι με την οικογένεια. Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: Σεξουαλική Αγωγή, διαφυλικές σχέσεις, ανθρώπινες σχέσεις. 	

ΤΑΞΗ Ε'

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοήσουν τη διαφορετικότητα αλλά και την ομοιότητα τους με τους άλλους; • Ο καθένας είναι μοναδικός ως προσωπικότητα αλλά και όμοιος με τους άλλους ως μέλος μιας ομάδας (π.χ. οικογένεια, ομάδα συνομηλίκων, σχολική τάξη). 	<p>A) Ποιος είμαι Η εξωτερική μου εμφάνιση</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς μου • Τα ενδιαφέροντα και οι συνήθειές μου • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: η φροντίδα του σώματος (διατροφή, άσκηση, υγιεινή σώματος). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας • Παιχνίδια Ρόλων • Ερωτηματολόγια • Έρευνα • Καλλιτεχνική δημιουργία • Δουλειά σε μικρές ομάδες • Μιμητικά Παιχνίδια • Ασκήσεις ελεύθερου Συνειρμού: Οι μαθητές ζωγραφίζουν τον εαυτό τους, φέρνουν φωτογραφίες από περιοδικά ή άλλα έντυπα και λένε σε ποιον θα ήθελαν να μοιάσουν. Χωρίζονται σε ομάδες των 5 ατόμων. Κάθε ομάδα παίρνει μία κάρτα για καθένα από τα 5 θέματα (φαγητό, καθαριότητα, ασφάλεια, άσκηση, ξεκούραση και χαλάρωση).
<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίσουν τις αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα τους, να μιλήσουν για τα ανάμεικτα πιθανόν συναισθήματα που συνοδεύουν τις αλλαγές αυτές και να τις εντάξουν στη φυσιολογική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού αναδεικνύοντας την ιδιαιτερότητα του κάθε φύλου, τόσο ως προς τη βιολογική λειτουργία όσο και ως προς το ψυχοκοινωνικό ρόλο. 	<p>B) Πώς αλλάζω</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι αλλαγές στο σώμα μου. • Συναισθήματα που συνοδεύουν αυτές τις αλλαγές. • Ομοιότητες και διαφορές με τους άλλους (δεν αλλάζουμε όλοι με τον ίδιο ρυθμό). • Σε ποιον θα ήθελα να μοιάσω. • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: η εμφάνιση των δευτερογενών χαρακτηριστικών του φύλου, η λειτουργία της αναπαραγωγής. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίσουν τις ικανότητες, τις επιθυμίες, τις δυνατότητες τους αλλά και τα όρια τους, έτσι όπως προκύπτουν από το βαθμό εξάρτησης και αυτονομίας τους • Η ύπαρξη ορίων και οι περιορισμοί που προκύπτουν από αυτά καθορίζονται τόσο από το στάδιο ωρίμανσης του παιδιού όσο και από τους εξωτερικούς παράγοντες όπως η οικογένεια, το σχολείο, η κοινωνία. 	<p>Γ) Τι μπορώ να κάνω</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η πορεία μου προς την αυτονομία. Σύγκριση με τις μικρότερες ηλικίες. • Σε ποιο σημείο βρίσκομαι τώρα. • Ποια τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μου (στο σχολείο, στην οικογένεια, στην κοινότητα κ.λ.π.). • Η σημασία των κανόνων και των ορίων. Το παιχνίδι • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: Κυκλοφοριακή Αγωγή, κίνδυνοι ατυχημάτων, ριψοκίνδυνα παιχνίδια, χρήση φαρμάκων κ,λ.π. 	

ΤΑΞΗ ΣΤ'

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Α) Να κατανοήσουν το ρόλο της οικογένειας ως "χώρου" που παρέχει ασφάλεια και προστασία και η επισήμανση των διαφορετικών ρόλων του κάθε μέλους (γονιός, παιδί, παππούς-γιαγιά κλπ.).</p>	<p><i>Η σχέση μου με τους άλλους</i> <i>Α) Η οικογένεια μου</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ποια η θέση μου στην οικογένεια μου, ποια η σχέση μου με τους γονείς, τα αδέρφια μου κ.λ.π. • Τι περιμένω από τους άλλους και εκείνοι από μένα (προσδοκίες, όρια). • Πώς συμμετέχω στη χαρά, στη θλίψη, στις συγκρούσεις, κ.λ.π. • Πώς αντιμετωπίζω δυσάρεστα γεγονότα (π.χ. απώλεια αγαπημένου προσώπου ή ζώου, διαζύγιο κ.λ.π.). • Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: σωματική κακοποίηση παιδιών 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας • Παιχνίδια Ρόλων • Ερωτηματολόγια • Έρευνα • Καλλιτεχνική δημιουργία • Δουλειά σε μικρές ομάδες • Μιμητικά Παιχνίδια Ασκήσεις ελεύθερου Συνειρμού: Οι μαθητές φτιάχνουν μια ακροστιχίδα με τη λέξη «ΦΙΛΙΑ» Με τη μέθοδο της «ιδεοθύελλας», αφού σκεφτούν, λένε μία λέξη για κάθε γράμμα. Οι απαντήσεις τους καταγράφονται σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί και αναρτώνται στον πίνακα. Καταγράφουν τις διαφορετικές ομάδες και εθνικότητες υπάρχουν στην περιοχή όπου ζουν.
<p>Β) Να συνειδητοποιήσουν πώς αποκτούν φίλους και να αναδειχθεί η σημασία της φιλίας στη ζωή τους.</p>	<p><i>Β) Οι φίλοι μου</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι σημαίνει για μένα η φιλία • Πώς επιλέγω τους φίλους μου • Πώς με επηρεάζουν και πώς τους επηρεάζω εγώ • Πώς συνδυάζονται η συμμετοχή σε μια παρέα / ομάδα και η διατήρηση της μοναδικότητας κάθε ατόμου 	
<p>Γ) Να συζητηθούν θέματα που αφορούν στον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά αξιοποιούν το περιβάλλον τους, προκειμένου να ικανοποιήσουν ορισμένες ανάγκες τους.</p>	<p><i>Γ) Το περιβάλλον μου</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Το σπίτι, η γειτονιά, η πόλη • Πώς αντιμετωπίζω τις αλλαγές στη ζωή μου (π.χ. η αλλαγή σχολείου, πόλης, κατοικίας), ποια συναισθήματα τις συνοδεύουν. • Πώς αξιοποιώ τον ελεύθερο χρόνο μου. Τι μου αρέσει να κάνω. • Η επαφή μου με το φυσικό περιβάλλον. Από ποιον μπορώ να ζητήσω βοήθεια όταν βρεθώ σε κίνδυνο. Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: τι μπορεί να οδηγήσει στην πρόκληση ατυχήματος, πώς μπορώ να προφυλάξω τον εαυτό μου. 	
<p>Δ) Να κατανοήσουν βασικές παραμέτρους του τρόπου με τον οποίο οι κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες και τα ΜΜΕ επηρεάζουν και διαμορφώνουν στάσεις και πρότυπα ταύτισης και συμπεριφοράς.</p>	<p><i>Δ) Κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες, διαφήμιση, ΜΜΕ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαφορετικοί τρόποι ζωής, συνήθειες. Παιδιά διαφόρων εθνικοτήτων στο σχολείο. Οι διαφορές ως παράγοντας συνύπαρξης. Η αποδοχή του διαφορετικού γενικότερα. Διαμόρφωση προτύπων και συνηθειών από τα ΜΜΕ (περιοδικά, αφίσες, ραδιόφωνο κλπ.). • Τηλεόραση: αρνητικές και θετικές επιδράσεις, τηλεοπτική αγωγή. 	

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Τα προγράμματα Αγωγής Υγείας υλοποιούνται κατ' εξοχήν με διαθεματικές δραστηριότητες.

Μεθοδολογία

Ένα πρόγραμμα Αγωγής Υγείας μπορεί και πρέπει να προσφέρει ένα πλαίσιο στήριξης και αποδοχής για το μαθητή. Έτσι το σχολείο, με αφετηρία την Αγωγή Υγείας, μπορεί να υιοθετήσει σταδιακά ένα ρόλο υποστηρικτικό και προληπτικό μειώνοντας τις πιθανότητες εκδήλωσης ακραίων μορφών συμπεριφοράς που θα εμπόδιζαν την προσπάθεια του μαθητή για αυτονομία και δημιουργική ζωή.

Για τους παραπάνω λόγους, τόσο το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού υλικού όσο και η μεθοδολογία και η στάση του συντονιστή-εκπαιδευτικού θα πρέπει να ευνοούν τη δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας στην τάξη. Είναι σημαντικό ο κάθε μαθητής να αισθάνεται ότι είναι μέλος της σχολικής τάξης-ομάδας, μέσα στην οποία θα νιώθει άνετα να εκφραστεί χωρίς το φόβο της ειρωνείας ή της απόρριψης.

Το περιεχόμενο ενός προγράμματος Αγωγής Υγείας θα πρέπει να διαπνέεται από ένα πνεύμα το οποίο δεν θα εκφοβίζει τους μαθητές ούτε θα κινδυνολογεί, δεν θα απαγορεύει ούτε θα απορρίπτει, δεν θα διδάσκει αλλά θα διαπαιδαγωγεί. Θα πρέπει να εξοικειώνει το μαθητή με ποικίλες καταστάσεις της ζωής και να τον βοηθά να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του και να αποκτά δεξιότητες έτσι ώστε να μπορεί να υιοθετεί θετικές στάσεις και συμπεριφορές στη ζωή του.

Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, η παραβατικότητα, η βία, η εφηβική εγκυμοσύνη, η σεξουαλική εκμετάλλευση και τα ατυχήματα είναι μερικά από τα φαινόμενα που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη κοινωνία και συνδέονται σε υψηλό ποσοστό με τη σχολική αποτυχία και διαρροή καθώς επίσης και με τον κοινωνικό αποκλεισμό και τον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

Η αντιμετώπιση αυτών των κοινωνικών προβλημάτων έχει άμεση σχέση με την ανάπτυξη ατομικών ικανοτήτων και κοινωνικών δεξιοτήτων.

Η σύγχρονη μεθοδολογία της Αγωγής Υγείας, δεν στηρίζεται πλέον στην απλή ενημέρωση και μεταφορά γνώσεων σε εξειδικευμένα θέματα υγείας. Αντίθετα, αφορά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για επιλογές που προασπίζουν και προάγουν την ψυχική και σωματική υγεία και την κοινωνική ευεξία, μέσα από την ενεργητική και βιωματική μάθηση.

Η ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων βασίζεται στη βελτίωση της αυτοπεποίθησης του ατόμου, και της δυνατότητας ως συνέπεια της ενδυνάμωσης των ικανοτήτων του να διαπραγματεύεται και να προβαίνει σε σωστές επιλογές.

Στη μεθοδολογία αυτή προτείνεται,

- η προσέγγιση της σχολικής τάξης ως ομάδας
- η εστίαση στην παιδαγωγική σχέση
- η ενεργητική ακρόαση ως τρόπος επικοινωνίας.

Ως καταλληλότερο μοντέλο προσέγγισης προτείνεται το Ψυχοκοινωνικό, το οποίο εισάγει την έννοια των κοινωνικών δεξιοτήτων και αναπτύσσει:

- τρόπους επικοινωνίας
- τρόπους επίλυσης συγκρούσεων
- τρόπους λήψης αποφάσεων
- τρόπους συνειδητής επιλογής κ.ά.

Τα θέματα της Αγωγής Υγείας μπορούμε να τα κατατάξουμε σε εννέα βασικούς άξονες:

Ο πρώτος άξονας αποτελεί τη βασική θεματολογία κορμού, η οποία περιλαμβάνει την ψυχική υγεία-διαπροσωπικές σχέσεις. Οι υπόλοιποι οκτώ αποτελούν τα ειδικά θέματα όπως στοματική υγιεινή, διατροφή, σεξουαλική αγωγή-διαφυλικές σχέσεις, εξαρτησιογόνες ουσίες, κυκλοφοριακή αγωγή, ατυχήματα κ.ά.

Η θεματολογία κορμού επικεντρώνεται στην επεξεργασία των ψυχοκοινωνικών παραγόντων που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά και αναλύεται σε τρεις υποάξονες: ο εαυτός μου, η σχέση μου με τους άλλους, η σχέση μου με το περιβάλλον.

Τα θέματα που αναπτύσσονται στη βασική θεματολογία αποτελούν την ενιαία βάση για την επεξεργασία των επιμέρους ειδικών θεμάτων.

Τα ειδικά θέματα ενσωματώνονται στη βασική θεματολογία κορμού του προγράμματος με τη μορφή παραδειγμάτων, η επεξεργασία των οποίων επιτρέπει στο μαθητή να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζεται και διαμορφώνεται η συμπεριφορά του σε συγκεκριμένα θέματα υγείας. Η επιλογή αυτού του τρόπου εισαγωγής των ειδικών θεμάτων γίνεται με το σκεπτικό ότι η απλή παροχή πληροφοριών δεν επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα εάν δεν συνδέεται με μια δυνατότητα του παιδιού να επεξεργαστεί την πληροφορία και να τη συνδέσει με τη γενικότερη στάση ζωής που έχει. Η αποσπασματική πληροφόρηση ενέχει τον κίνδυνο να προσεγγίζονται με γνωστικό και μαθησιακό τρόπο θέματα που έχουν άμεση σχέση με τη συναισθηματική και διαπροσωπική διάσταση της ζωής του ατόμου.

Η βασική θεματολογία αναπτύσσεται με μεθόδους ενεργητικής μάθησης όπως: ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού, παίξιμο ρόλων, δουλειά σε μικρές ομάδες, καλλιτεχνική δημιουργία κ.λ.π.

Τα θέματα που αναπτύσσονται στη βασική θεματολογία του 1ου άξονα (Αυτοεκτίμηση, Ατομική ταυτότητα, Συναισθήματα, Επικοινωνία, Ενεργητική ακρόαση) αποτελούν την ενιαία βάση για την επεξεργασία των επιμέρους ειδικών θεμάτων. Τα παραπάνω θέματα είναι αλληλένδετα μεταξύ τους και θεωρείται αναγκαία η επαναλαμβανόμενη συσχέτιση ή αναφορά σε αυτά σε όλη τη διάρκεια εφαρμογής ενός προγράμματος σύμφωνα με τις ανάγκες των παιδιών κάθε ηλικιακού επιπέδου.

Παραδείγματα σύνδεσης ειδικών θεμάτων με τη θεματολογία κορμού:

- Ο εαυτός μου -το σώμα μου-αλλαγές - σεξουαλική ωρίμανση-οι σχέσεις των δυο φύλων-προφύλαξη από το AIDS.
- Η σχέση μου με τους άλλους-οι σημαντικοί άνθρωποι στη ζωή μου-η ομάδα των συνομήλικων-οι επιρροές που δέχομαι από την παρέα-χρήση ουσιών.
- Η σχέση μου με το περιβάλλον-η επίδραση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης-πρότυπα και αξίες που προωθούνται-η διαφήμιση-το αλκοόλ-η βία-τα ατυχήματα.

Οι εκπαιδευτικοί που αναλαμβάνουν προγράμματα Αγωγής Υγείας συνεργάζονται με τους Υπεύθυνους Αγωγής Υγείας της Δ/νσης Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης.

Οι Υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας στηρίζουν τους εκπαιδευτικούς με ταχύρυθμα επιμορφωτικά σεμινάρια και προωθούν συνεργασίες των σχολείων με φορείς εξειδικευμένους σε θέματα Αγωγής Υγείας.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας γίνεται με πολλούς τρόπους. Ένα εργαλείο αξιολόγησης είναι τα ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνονται στους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, γονείς κ.ά.

Με τα ερωτηματολόγια μπορούμε να ελέγξουμε ποσοτικούς δείκτες (π.χ. πόσοι μαθητές συμμετείχαν αρχικά στο πρόγραμμα και πόσοι παρέμειναν ως το τέλος) και ποιοτικούς δείκτες (π.χ. στάσεις, συμπεριφορές), σε επίπεδο τάξης - ομάδας και σχολικής μονάδας, συλλέγουμε πληροφορίες από αυτούς που συμμετέχουν ή δέχονται επιδράσεις από το πρόγραμμα.

Σημαντική είναι η καταγραφή σχεδίων ή ημερολογίων εργασίας των ατόμων που παίρνουν μέρος στο πρόγραμμα και η αξιολόγηση των παραγόμενων προϊόντων του προγράμματος, τόσο κατά τις επί μέρους συναντήσεις όσο και κατά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Στο τέλος της σχολικής χρονιάς οι ίδιοι οι μαθητές παρουσιάζουν το πρόγραμμα τους σε ολόκληρη την σχολική μονάδα.

Παράδειγμα ανάπτυξης προγράμματος Αγωγής Υγείας στο ΔΕΠΠΣ με θέμα: ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Η εφαρμογή της διαθεματικής προσέγγισης στην Αγωγή Υγείας επιβάλλεται από τη φύση και το περιεχόμενο της υγείας και από την ψυχosύνθεση του μαθητή.

Τα διάφορα θέματα της Αγωγής Υγείας πρέπει να ερευνώνται, να εξετάζονται και να αναλύονται με ολιστικό τρόπο και σε συνάρτηση με άλλα θέματα, κοινωνικά, οικονομικά κ.ά.. Ο μαθητής μελετά ένα θέμα υγείας μέσα από τις επιμέρους πτυχές που το συνθέτουν. Κινείται από το όλον προς το μέρος και κατά τη μελέτη του κάθε μέρους προχωρεί στην ανασύνθεση του όλου.

Οι υγιεινές συνήθειες που αποκτά ο μαθητής ενισχύονται συνεχώς με τα στοιχεία που ανακαλύπτει σε άλλα μαθήματα.

Όταν σχεδιάζεται ένα πρόγραμμα Αγωγής Υγείας με βάση τη διαθεματική προσέγγιση, καλό είναι να αποφεύγεται η τεχνική ένταξης του σε όλα τα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών. Κάθε θέμα μελετάται μέσα από τα μαθήματα που προσφέρονται καλύτερα για την έρευνα και ανάπτυξη, καθώς και μέσα από δραστηριότητες και εκδηλώσεις της μαθητικής ζωής.

Έτσι ένα πρόγραμμα Αγωγής Υγείας, στο πλαίσιο της βιωματικής προσέγγισης, θα εξετάζεται διαθεματικά.

Τίτλος προγράμματος: ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Σκοπός του προγράμματος είναι η προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας των μαθητών με την υιοθέτηση υγιεινών διατροφικών συνηθειών.

Υποενότητες	Στόχοι	Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
<ul style="list-style-type: none">• Η προέλευση των τροφών• Ποια είναι η θρεπτική αξία των τροφών σήμερα.• Τι επιπτώσεις έχει η διατροφή στην υγεία.	<ul style="list-style-type: none">• Να κατανοήσουν την προέλευση των τροφών, την αξία τους και τις επιδράσεις τους στην υγεία.	Χώρος, Μεταβολή, Παράδοση, Εξάρτηση, Αλληλεπίδραση, Ισορροπία, Γνώση, Οργάνωση, Εξέλιξη, Άτομο, Κοινωνία, Άγχος, Αυτοεκτίμηση
<ul style="list-style-type: none">• Ποιες τροφές καταναλώνει ο άνθρωπος σήμερα.• Ποια ήταν η διατροφή του σε άλλες εποχές.	<ul style="list-style-type: none">• Να ερευνήσουν τη σχέση της διατροφής με τον τόπο, το χρόνο, την οικονομία, τη θρησκεία και τον πολιτισμό. Να αξιολογήσουν τις πληροφορίες και να υιοθετούν θετικές στάσεις και συμπεριφορές.	Ομοιότητα - διαφορά. Εξέλιξη, Ανάπτυξη, Επικοινωνία, Χώρος, Χρόνος Παράδοση, Πολιτισμός, Μεταβολή, Σύστημα, Εξάρτηση
<ul style="list-style-type: none">• Πόσο υγιεινή είναι η διατροφή σήμερα.• Πώς θα εξασφαλιστεί η σωστή διατροφή.	<ul style="list-style-type: none">• Να αναπτύξουν δεξιότητες ώστε να κατατάσσουν, να επεξεργάζονται και να αξιολογούν τις πληροφορίες και να συνειδητοποιούν τους κινδύνους που απειλούν την υγεία τους.	Μεταβολή, Ισορροπία, Ενέργεια, Υπευθυνότητα, Αυτοπροστασία, Ιεράρχηση προτεραιοτήτων, Ταξινόμηση, Οργάνωση, Επικοινωνία, Αυτογνωσία
<ul style="list-style-type: none">• Πόσα ξοδεύει ο άνθρωπος σήμερα για την διατροφή.• Η πείνα στον τρίτο κόσμο• Μεταλλαγμένα προϊόντα• Οικονομία και διατροφή	<ul style="list-style-type: none">• Να ερευνήσουν πόσο καθορίζει η οικονομική κατάσταση το επίπεδο ζωής και την διατροφή	Ιεράρχηση προτεραιοτήτων, Οικονομία, Εξέλιξη, Υπευθυνότητα, Αυτογνωσία, Αλληλεγγύη, Εξάρτηση, Χώρος, Ανισορροπία, Άτομο, Κοινωνία, Επικοινωνία, Αυτονόμηση, Ενημέρωση, Αλληλεπίδραση, Σύγκρουση, Αυτοπροστασία, Ιδιοτέλεια, Οργάνωση
<ul style="list-style-type: none">• Διαφήμιση και διατροφή	<ul style="list-style-type: none">• Να αναγνωρίζουν τη δύναμη της διαφήμισης στην κατανάλωση των τροφών, και να αντιστέκονται αναπτύσσοντας κριτική σκέψη..	Ενημέρωση, Σύγκρουση Προστασία, Άτομο, Κοινωνία, Αυτοπροστασία

Αυτό το θέμα μπορεί να ερευνηθεί διαθεματικά με προεκτάσεις στο μάθημα της Χημείας, Ιστορίας, Γεωγραφίας, Βιολογίας, Πολιτικής και Κοινωνικής Αγωγής, Οικιακής Οικονομίας, Φυσικής Αγωγής, των Θρησκευτικών, Μαθηματικών κ.λ.π.